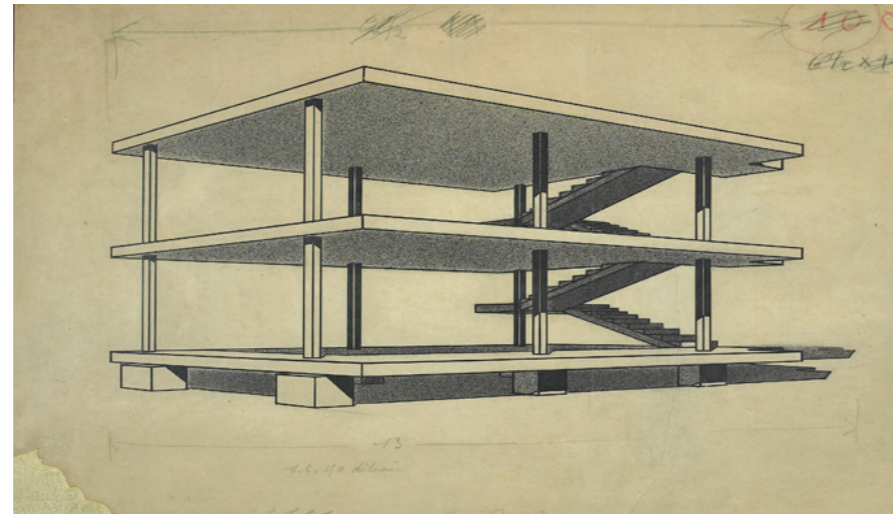

קיים דמיון בסכמת המבנה הפשוטה של 'בית דומינו'
(MAISON DOM-INO), אב־טיפוס לבניין המודרני, ובית אליושה.

חדר המדרגות בקצה הבניין ולצדו חללי עבודה או מגורים, פנים
המבנה קל לשינוי ושיפוץ, כפי שמאפשרים העקרונות המנחים

של 'בית דומינו', וכפי
שאירע מספר פעמים בבית
אליושה. שיפוצים חוזרים
ונשנים מותירים בקירות
אותות של זמן, מקום,
התרחשויות ואנשים.

1914 בית דומינו, לה קורבוזיה
[www.fondationlecorbusier.fr]

1935 בית אליושה, חזית דרומית ראשית
אחים צ'ליק ארכיטקטים ואינג'ינרים
[גנזך הנדסה עיריית תל אביב-יפו]

1931 וילה סוואה, לה קורבוזיה
[www.fondationlecorbusier.fr]

שבר טקטוני. בולטת מעבר לשפת הקיר, מתעגלת. צבע לבן, משופשף משימוש. כבולן, מתחתיו טרצו, בטון מלוטש עם אגרגט בהיר לבנבן וכהה חום אדמדם. המדרגה יצוקה, טרומית, בעלת שפה מעוגלת במפגש בין הרום לשלח. תחתית הרום בנסיגה, משופע. סדיקה, שברים שפיציים, מפגש אלכסונים, התרוממות בקצוות, נתק מהמדרגה הבאה אחריה. כמו מפגש קרחונים. בשפת הסדק, מבצבץ עוד הלבן של המלט, מבעד לכלוך המצטבר. מצוק בזעיר אנפין. הצעד הראשון במעלה הבניין נישא על קרקע מוצקה למגע, אך שבורה למעשה.

מדרגה

אלפרד הכט (1907-1991), אספן אמנות וממסגר ציורים, היה פעיל בלונדון בשנות ה־50. זכור כאיש שהמציא את המאוט הצבעוני, המשטח עליו מודבק הפספרטו. על שמו קרויה גלריה אלפרד, עמותה ללא כוונת רווח, שמטרתה לקדם יצירה מקורית ללא תלות בשוק האמנות.

המסגרת חוצצת בין הציור לסביבתו. הרווח בין המסגרת לציור קרוי פספרטו, מטרתו לחדד את מיקוד הצופה בציור, ולהעצים את משמעותו. הפספרטו והמסגרת מבדילים את הציור מסביבתו ומקלים את מלאכת זיהוי האמנות במרחב הרציף של היומיום.

חריר הצצה אל חלל הגלריה. הבניין המקורי שנובנה על ידי מאיר צידר הסתיים במפלס זה, שהיה הגג. בין השנים 1950 ו־1953 הוסיפה המפלגה הקומוניסטית הישראלית 2 קומות למבנה. בראשית שנות ה־2000 פעלה בבניין חנות מוסיקה, עבודה נהרסה תקרת קומת הקרקע לטובת חלל תצוגה. חריר הצצה זה ממוקם במפלס הגג המקורי, משקיף וממסגר את חלל תצוגת האמנות של גלריה אלפרד.

I ALFRED HECHT of 326 Kings Road London SW3 DECLARE this to be my last Will revoking all testamentary dispositions formerly made by me

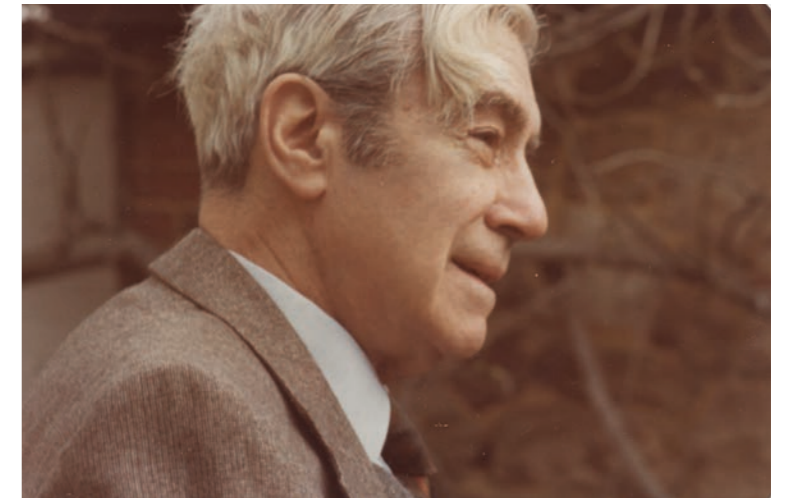
I DECLARE that "my business" means the business of a Picture Framer carried on by me at the date of this Will at 324 and 326 Kings Road

6. I BEQUEATH from my private collection the following pictures and works of art to the following persons :-

- (A) To Sarah Lady Aberdare the painting "Soleil" by Constant Permeke
- (B) To Francis Bacon the painting "Three Studies to Portrait of Lucian Freud" by Francis Bacon
- (C) To Miss Margot Clarke the drawing "Reclining Figure" by Henry Moore
- (D) To Miss Elizabeth Godfrey three water colour sketches of a Beast framed in one frame by John Piper
- (E) To Baroness Lee the painting "La Source" by Jean Peyronet
- (F) To the said Countess of Airlie and the Earl of Airlie the painting "Soleil Couchant" by Max Ernst and one portrait painting of Winston Churchill by Graham Sutherland and the painting "Welsh Landscape" by John Piper
- (G) To Ronald Montague Oke the painting "Rider and Nude" by Marino Marini
- (H) To Kenneth Alexander Partridge "Figure and Drawing 1931" by Henry Moore also "Abstract Collage" 1935 by John Piper
- (I) To Lady Zuzanna Maria Josefina Shonfield the painting "Foret-et Soleil 1927" by Max Ernst and the water colour "Welsh Landscape" by John Piper
- (J) To the said Frederick Alan Lloyd the painting "Study for a Nude" by Francis Bacon 1951 and "Interior with Seated Figure" by Giacometti 1955
- (K) To Dr Frank Tait a self portrait by Francis Bacon
- (L) To Mr Heinz Berggruen the gouache drawing "Family Group 1949" by Henry Moore
- (M) To Mr and Mrs Dennis Lennon the painting "Tete de Femme" 1942 by Pablo Picasso and the painting "Turning Figure 1963" by Francis Bacon
- (N) To the said Simon and Jennifer Murray one Welsh Landscape painting by Graham Sutherland and the water colour "Trev Caire" by John Piper and the painting "Study of a Child" by Francis Bacon 1960

אלפרד הכט
שנה לא ידועה, צלם לא ידוע
[אוסף פרטי]

אלפרד הכט
שנה לא ידועה, צלם לא ידוע
[אוסף פרטי]

קטע מתוך צוואתו של אלפרד הכט
אוסף פרטי

קהילה מסגרת
מסגרת כתיבה פירוש תרגום מסגרת הבנה
המסגרת מחפצנת יצירה עיוורת המשמעות
איטרת!

המפתן מסגרת מדרגה מסגרת
בצומת רחוב המולת בליינים
תל-אביב מסגרת יפו מסגרת הרחוב מסגרת
יללה רחוקה מתקרבת מפנית רחוב לשנייה
הולך רגל נצמד למפתן בבניין נפתחת דלת
זמן בנצח נצח בזמן
הביטוי מסגרת החופש מסגרת החברה מסגרת

המקרי מכוון
הטיח תמונה על קיר
כל אדם מסגרת
המסגרת אחת ולא אחרת
מאיר צידר את מק"י מק"י את גוז'נסקי
גוז'נסקי את וילנסקה וילנסקה את אלפרד
אלפרד את מנ"ל
הבניין מסגרת אליושה מסגרת הדלת מסגרת

ה ה ה ה ה ה ה ה ה ה ה
המסגרת!
מלבן מסמר וחוט
ראייה מראה מבט מסגרת
דיבור מסגרת זמן מסגרת המקום מסגרת
הרצף טעון משמעות אחרת
הפרום מסגרת התפור מסגרת
הזנוח מרומם

ה מסגרת

משנות 1950 ועד אמצע שנות ה־70 שימש הבניין כבית הועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י). הבניין, שנרכש ב־1949 על ידי 'דפוס עמל' עבור המפלגה הקומוניסטית הישראלית, כונה בית אליושה לזכרו של אליהו גוז'נסקי, מנהיג מרכזי במפלגה, שנהרג באירוע טרגי ב־1948. הבניין שימש בעיקר לפעילות משרדית, לדיונים וישיבות בנושאי המפלגה ו־'דפוס עמל', שהיה בית הדפוס לביטאוויה, ושכן בבניין סמוך. פעלתנותה הביקורתית של המפלגה נגד ממשלת ישראל, מדיניות הממשלה ומוסדות המדינה הרשמיים הביאו להתנכלות גורמים רשמיים כלפי המפלגה, שכנראה וכללו האזנות סתר וריגול אחר המתרחש בבניין, ואף הצרת פעילותה הציבורית.

No. of Deed	Date of Registration	Date of Deed	Description of Property	Shareholder	Area	Share of Shareholder	Share of Shareholder	Share of Shareholder	Name	Cur. Taxes	Shareholder
3491	17.2.1950	17.2.1950

העברת בעלות
הבניין בטאבו, 17.2.1950
[גנזך הנדסה עיריית תל אביב-יפו]

נאומים, ועידות, פגישות,
כנסים, שנות ה-70-40
[ארכיון יד טבנקין, אוספים מיוחדים]

ארכיון יד טבנקין
חטיבת 22 מ-מחוז המגן
ספר 26 תיק 41
מסד

במילוי 17.2.1950 על 17.2.1950

ב-4: יומיים בתחילת 1986, קדמואל של כמיליון 6, נחלקו יום שלם בבידור או קדמואל בשי. בקפסול. בדי: אני קליטתו בהחלט 1940 ז"י אריה של (אש). אי קלטה תלפזר קצו שלם בדי. נויית חקר קינוול קצית מוסול. קליטת כההמל או זמם סוקרז או ש"י טל שיה שניצ י"ו ק"י. כגיל נכני. תפקידו כיה... קצתם זילקו אהרי אנשים שמו קלריום של זרמיו וכלה תלפזר מל"מ גרין וידם וקחולו. אקוולס אהרי שבוני קולורו מ דימפלוקה פולמנטטיא קוחה ב... החתמה. נקרי מלפמלטי מלינצ' קמו מלכולו אפני אסקר לנישם שאלם יוני זכביו.

ב-9: אג' 25 בידי 2
הג'ו: קנוד מלפמלטי קליטתו של קו אריה של. אורי כך קנוד. 1941 מ 1941 קלמנטה של ק"י ארטן או כמיליון כ"ף אטנו 3 (2) נפסק (כמיל). אש"י קינול'ו הו מל אנשים אהרי קטלום כנסיו או כמיליון קלמנטה. ארי הדיכמו סאלה תלפזר קנוד. 1941, לים של זכביו (באורו קלמנטה של מלכ"י קליטו ארי שבוני קלמנטה קלמנטה. סלל קיני ודי כמיליון, יגלן קליטתו של קיני בדי.

ב-10: 25 בידי 26 קיטיו...
בדי: ק"י בידי 26 קיטיו אורי או זכביו של קלמנטה של קלמנטה לול חכש מני אט. בלס יודו שקרית ש"י יל אורי תלפזר, שמו מנקה וידום. למל קלמנטה. ארי לני הימי. 26 בידי 26 שש שער קלמנטה. למל חכש קנוד אורי. אורי הדיכמו. וק בדימיל כ"ף אג' ארטן לים אקיים אט קיני קנוד אורי.

טקסט ריגול, 1986
[ישירות הידיעות של ההגנה, ארכיון יד טבנקין, אוספים מיוחדים]

ארכיון יד טבנקין

חטיבה: 25-N
שם התיק: ש"י - שירות הידיעות של ההגנה
תיאור תיק: רישום של ראיון עם דרור (בורג) שלום בנושא הש"י ור"ן,
המראיין כתריאל כץ 5.2.86
מיכל מס' 85
תיק מס' 4

דרור	דרור
אז	גויסתי
הציע	חבר בקיבוץ גבעת מיכאל
פגישה עם סוכן	עיקוב
סובייטי	פעולה אחרת
1941	המפלגה הקומוניסטית
1942	במחחרת
כץ	דוב
מהחוך?	חיפש מגע איתי
דרור	לאחר התייעצות הוחלט לקיים את הקשר
כן	הוא הביא אותי
החלטה	במגע
לא הולכים לזה	המחלקה הצבאית של המפלגה הקומוניסטית
לא להסתבר בזה	בה היה פעיל
היה בחור	שם כיסוי
דוב	עבדו כמחחרת
נוטר	היו תאים, ומקשרים
עליו דיווחתי	בתל-אביב
ידעתי מהו	הייתה גם אישה
הוא קומוניסט	הייתה ראש החוליה
אז דיווחתי מייד	היא עסקה בחלוקת העתונות
הוחלט להקים איתו קשר	הובאתי למפגש
באמצעותו למעשה	בהתחלה עם מקוניס
הגעתי לחוגים היותר עמוקים	אחר כך עם וילנר
וכך הלאה	כץ
אז עליתי עליו	הגעת גבוה מאוד
ודיווחתי עליו	בתור מה?
אמרו לי	למה הביאו אותך לשם?
תמשיך את הקשר איתו	כלומר
	כמפקד בהגנה

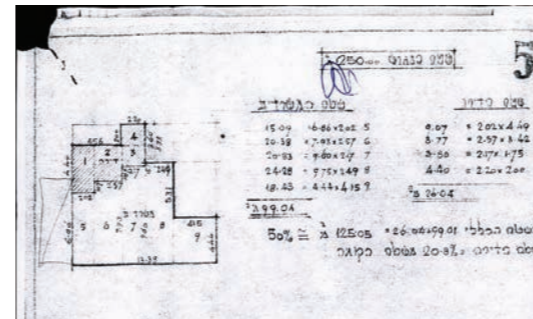
טקסט ריגול (תקציר)
יד טבנקין

מעל מפלס זה היה חוץ הבניין המקורי עד שנת 1949. הוספת 2 קומות לבניין אילצה את המפלגה הקומוניסטית להמשיך את חדר המדרגות עד מפלס הגג החדש. המדרגות המובילות למפלס זה נבנו ב־1935 והן נוצקו בתבנית בעלת חתך מעוגל. המדרגות החדשות בבניין שונבו ב־1950 נוצקו בתבנית בעלת חתך בזויות ישרות. קומות התוספת נבנו עבור משרדים ודירת שומר.

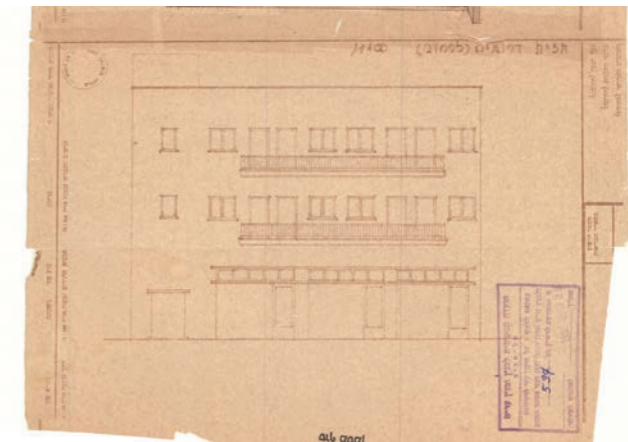

מכתב מאיר צידר לעיריית תל אביב-יפו, 2.1.50 [גנזך הנדסה עיריית תל אביב-יפו]

תכנית דירת שומר
 פרט מהיחר בנייה, 12.4.1949
 [גנזך הנדסה עיריית תל אביב-יפו]

פרט מבקשה להיחר, 2.5.1951
 [גנזך הנדסה עיריית תל אביב-יפו]

ה ש ו מ ר 1
 (לזכר אריקה)

המסדרון היה ריק מאדם רק אנחנו פסענו בסבך הצנרות הירוקות, שהיו פזורות על הרצפה או השתלשלו מהתקרה סל אשפה מוטל על צידו, שברי חרסיות, חלונות מעוקמים, מסלולי אלומיניום ושברי לוחות גבס ארגזים הכילו ערימות כלים וצלחות עם חותמת מזנון אגד באחת הפינות הייתה חבילת מדבקות צהובות, שי לנהג הזהיר חילקנו את החדרים בינינו כל חדר שימש כסטודיו פרטי לא היה חשמל או חלונות, היה קר אחד החדרים שימש מחסן לציוד יום אחד מיכל אמרה שהזמינה את אריקה וויקה שיגורו במקום הוקצה להן חדר, חדר שומר. אריקה עיטרה את המסדרון בצבע ורוד עם לבבות אדומים בתוך החדר היא ציירה דגל ין-ינג בגוני צהוב ורוד, וצבעה קירות נוספים בגון זה על הקיר נתלה בד מעוטר בפרחים קטנים מסביב ופרח בודד גדול במרכז, אדום חמרה וחום, דוגמה הודית

וילונות אווריריים נתלו בחלונות, חומים גם כן כלובון מפורזל ניצב על מוט ברזל שעל הרצפה מכיל נר שולחן קטן ושני כסאות עמדו באחת הפינות פלטה עם כריות שימשה ספה, ואחרת, קטנה יותר, הונחה על גלגל לאיסוס צינורות - שולחן קפה סלוני לאורך הקיר החיצוני היה דלפק ארוך עם ארוניות קטנות וכיור, עליו הונחו חפצי רחצה, כלי בית ומזכרות נהגנו להתכנס שם הייתה שם אוריה נעימה, של חלל פרטי, כמעט בית אריקה וויקה נטו לומר שישוהו שם כל עוד ניתן יהיה, כל עוד אנחנו שם, כל עוד העירייה תרשה או תמשיך להעלים עין לא היה להן בית אחר והן נזרקו מהמקלט אנחנו שמחנו לעזרתן, בעיקר אריקה שהייתה הנדימן מנוסה ואחראית ויקה הייתה האופק של אריקה וסיפקה לה סיבה להפסיק לשתות הצרה הייתה שבין אירוע לאירוע, בין הפקה להפקה הבניין עמד שומם, והן נותרו שם לבדן אוכל הן קיבלו בגגון או במקלט, אינני זוכר אבל המקום זרע בדירות ודיכאון

ה ש ו מ ר 2
 (לזכר אריקה)

היא השליחה חפצים לרחבה שלמטה רהיטים, ארונות, שולחנות, מדפים, פסלונים, ציורים, צילומים, בגדים, תחתונים, מזוודה ריקה, נעלים, צלחות, מברשת שיניים היא השליחה בחמת זעם כל עצם שניכר בדרכה אחוזת תזוית, הטירוף אחז בה, היא נאחזה בתהום שנפער בתוכה והשליכה את יהבה לתוכו אלה שעמדו למרגלות המבנה השיבו בעצמים משלהם אבנים, מקלות, קללות, כעס ועלבונות סמים, סמים, הרואין ומזרקים זו הייתה אורגיית אובדן עשתונות לא ניכרה בהם האנושיות עיניים ריקות ממבע ננעצו בנקודה נעלמת בחלל הגוף רפוי עד שמוט על הקרקע היד פשוטה, האצבעות כפופות שלא במודע תנוחה משברית, כאילו הרגע צנחו אל המדרכה מהקומה השביעית ברגע אחד, לא נותרו עוד חפצים בנמצא, או שכך היה נדמה לה ואולי היא החליטה בו בזמן, כאילו בשעה האמורה,

שזה די ורצה אל המרפסת, שם ניצב הג'ריקן עם הבנוין היא חזרה לחדרן, הוריקה את תכולת הג'ריקן על הרצפה נשכבה בנוול והציתה מצית ויקה לא הייתה שם מן הסתם לו ידעה הייתה יודעת כיצד להרגיעה אך היא לא הייתה שם המצית סרב לדלוך חיכוך ההצתה נשמע שוב ושוב היא השליכה את המצית תוך פליטת קריאת ייאוש שלפה מכיסה מצית שנייה להבה אחזה ברצפה, בבגדיה, בשערה, בגופה בבשרה לאחר שהאש שכחה מהמים שהותזו עליה רבץ גוש שחור ומפוחם, גדול כגופה שלה מפיה נאמרו המילים: "את רואה?" את כל זאת סיפרה לי מיכל, שנכחה במקום.

אליהו גוז'נסקי, 'אליושה', היה בין מנהיגיה הבולטים של המפלגה הקומוניסטית של פלסטיונה (פק"פ) בשנות ה־40. אליושה הוביל התאגדויות פועלים בארץ ישראל למען קידום מעמד הפועל, והיה דמות מרכזית בשילוב כוחות בין פועלים ערבים ויהודים. אליושה היה פובליציסט ומחבר, ופרסם באופן קבוע בעיתון המפלגה 'קול העם'.

2 מאמרותיו הידועות הן: "גורל ישראל קשור בגורל העולם" ו: "אין אנו רוצים למות – אנו רוצים לחיות!".

קשריו הענפים עם תנועות קומוניסטיות במזרח אירופה הביאו אותו להשתתף בכנסים קומוניסטיים ביולאומיים, שם ייצג את התנועה הקומוניסטית הארץ ישראלית. בשובו משליחות לוועידת איחוד מפלגות פועלים בפולין בדצמבר 1948, נהרג אליושה, כאשר המטוס בו טס נחת נחיתת אוס בשמי יוון והתרסק.

אוניה, אשר עמדה בפני הסופה האיומה של שנות המלחמה האחרונות, וכאן, ליד חופי החול השטוחים, עוד מעט ונטרפה על ידי הטייפון החום.

אוניה ככל האוניות הגדולות - ובה ארבע מחלקות, סיפונים, בארים, אולמי קפה וריקודים, בריכות ומשחקי רולטה, אולמי קולנוע ומקומות רחצה... ומחלקת המכונות, תנורים ענקיים ודודי קיטור - שם, עמוק בתחתית האוניה.

אוניה מלאה תיירים עליזים וזאבי הבורסה - בעלי עסקים ונוסעים סתם - מהגרים ופליטים, גנבים והולכי בטל ונוודדים... ואנשי הצוות, העייפים מעבודתם המפרכת.

המחלקה הראשונה - רחובות רוטשילד, ביאליק, הס, בן יהודה, אלנבי, ירקון. אזור הברים, בתי הקפה, התיאטרונים, מעוניי הקיץ.

המחלקה השנייה - שוב השדרות, ביאליק, הס, אלנבי - חנויות ומשרדים, מעונות רחבים מרובי־חדרים, פנקסי־צ'קים וקברטים.

המחלקה השלישית - דירות פעוטות, מסעדות, משרדים, בתי־מלאכה - השורות הראשונות בקולנוע והשורות האחרונות בתיאטרונים, התור הארוך ליד אוטובוסי "המעביר".

והמחלקה הרביעית - השכונות: שפירא, שבזי, שיבת ציון, הלשכות והמרתף בבית ברנר, שורות התור לעזרה סוציאלית; אנשים יחפים ובלויים, רתומים לעגלותיהם, רחוקים

למכונות; מטבחים זולים או חגורה הדוקה, קופת חולים, חורים בקירות עץ, עכברושים במרתפים וחורבות; אולקוס, ילדים נפוחים; בתי מלאכה אפלים; דבר ב"מחלול"; נחשים

ועקרבים באוהלי העירייה. דלות ועוני, אך לא אביב.

... מחלקת המכונות, הדוודים ותנורי היציקה - גבעת הרצל, מרכז וולובלסקי, כביש פתח־תקווה, דרך יפוח־אביב.

תל־אביב עיר האביב - כאוניה, על כל ארבע מחלקותיה וחדר המכונות, ליד חוף הים הסוער. תאים מתנשאים אל על מעל הסיפונים האפלים. והקבניט - מדור העבר.

... בקיצור... לא למען כל אדם תל־אביב עיר האביב היא.

מיסטר צ'רצ'יל, הגענו לתחנה.

אנו, המוני העמים, לחמנו נגד הפאשיזם, אתם - נגד המתחרה האימפריאליסטי הגרמני. אנו לחמנו בעד הדמוקרטיה; אתם - להגמוניה אימפריאליסטית אנגלו־סקסית.

אנו לחמנו למען חירות לאומית; אתם - למען המונופול של זאבי ההון האנגלו־סקסיים לשעבד את העמים.

אנו לחמנו למען אחוות עמים, למען חיסול כל אפליה בשל גזע; אתם - למען הניצול הקולוניאלי האנגלו־סקסי ונגד חלוקת זכות זאת לשוד "חוקי" עם אחיכם למעמד, בעלי ההון

הגרמנים, היפנים והאיטלקים.

אנו לחמנו למען חיים טובים יותר ללבנים, לשחורים ולצהובים - פועלים, איכרים, משכילים; אתם - למען שלטון הטרוסטיס האנגלו־אמריקאים על העולם כולו.

אנו לחמנו, כדי שאוצרות הטבע ישמשו את המוני העמלים; אתם לחמתם, כדי לשים את האוצרות הללו בקופות הפלדה של הבנקים האנגלו־סקסיים.

אנו שתתנו דם בחפירות, כדי שהמושג "אדם" - צלצולו יהי גא ומשמח לבבות; אתם שלחתם בני אדם לחפירות, כדי להפוך דם לנפט, גוויות - לפחם, זיעה - למתכת, והכל

למניות נושאות רווחים.

אנו גייסנו את חיינו וכוחותינו בזמן המלחמה למען שלום לאנושות המשוחררת.

אתם גייסתם את אנשיכם, כדי להשקיע הון לפי תוכנית מחושבת, על מנת להפיק רווחים מהעסק הנהדרר - "מפעל" המלחמה.

אנו עברנו יחדיו שלב היסטורי ברכבת אחת. ועכשיו, במחילה, תסתלק מן הרכבת, מיסטר צ'רצ'יל!

מתוך: 'במאבק האנטי־אימפריאליסטי לשחרור לאומי' קול העם, 20-27.3.1946, אליהו גוזניסקי

מתוך 'לא למען כל אדם, תל־אביב עיר האביב היא' קול העם, 3.4.1945, אליהו גוזניסקי

הקיר עירום מטיח, חושך שורות לבנים. זיון מוטות ברזל גלוי
בפני הבטון. פסי חלודה קלופה, אונכי ואופקי, כמו כתב ברזל
מימים עברו. הברזל קלוף ומתפורר לשכבות, כקליפות בצל
מוכתם, פירורים ושבבים של 'תחמוצת פירוס'. המוטות מפוצלים,
קרועים, חצויים, יחידות מנותקות ופרדות מפני הבטון אותו
נועדו לחזק. הבניין הוא חיית פרא, השיפוץ מכניע ומביית אותה,
העזובה משמשת לה פה.

כתב ברזל

זכות

אינטרס

עילאי

מוחלט

בלתי מוגבל

סכנה

רצון העם

האמת

הכזב

חופש

חירות

בטחון המדינה

יחסית

בירור

ליבון

איזון

עלול

שיקול דעת

ביטוי

מדיניים-חברתיים

מידה

נטייה רעה

ודאות קרובה

סיבתיות אמצעית

שלום הציבור

גילוי נטייה סתם

דיון הוגן

הסדר הציבורי

ידיעה ביקורתית נגד ממשלת ישראל התפרסמה במרץ 1953 בעיתוני המפלגה הקומוניסטית הישראלית 'קול העם' ו-'אל אתיחאד'. הידיעה שהייתה משוללת יסוד הסתמכה על ידיעה קודמת מעיתון 'הארץ', והביאה לסגירת עיתוני המפלגה ל-10 ימים בהוראת שר הפנים ישראל רוקח, בהסתמך על סעיף 19(2) (א) בפקודת העיתונות. בעתירה לבית המשפט העליון פסק השופט אגרנט לטובת העיתונים בטענה לפגיעה בחופש הביטוי, תוך שהוא מתעכב על המונח 'עלול' המופיע בפקודה. השופט התייחס בהרחבה לחשיבות העיתונות בבירור האמת במדינה, ודרש מהשר שקילת אינטרסים מאוזנת בין ערכי 'חופש הביטוי', 'שלום הציבור' ו-'ביטחון המדינה'. בסיכום הפסיקה קבע השופט כי בהעדר קשר סיבתי ב'וודאות קרובה' בין התבטאות עיתונאית לפגיעה בציבור או בביטחון מהווה סגירת עיתון חריגה יסודית מתחום סמכות השר.

<div></div>	<div>בג"צ מס' 73/53 ; בג"צ מס' 87/53</div>
<div>חברת, קול העם' בע"מ נגד שר-הפנים – בג"צ 73/53</div>	
<div>בבית-המשפט העליון כבימ"ש גבוה לצדק (23.3.53, 22.4.53, 25.6.53, 16.10.53)</div>	
<div>לפני השופטים אגרנט, זוסמן, לנדוי</div>	
<div>א</div>	<div>חופש הביטוי וחופש העתונות – פקודת העתונות, (חא"י, פרק קס"ז), סעיפים 19, 19 (א), (2) 19 (נכפי שתוקנו ב־1937 (תוס"א מס' 660, ע' 96)), 17 – פקודת החוק הפלילי, 1936, סעי' פ"ס 201, 202, 126, 127, 149, 205, 207 – פקודת הטודות הרש"מיים, (חא"י, פרק ק) – פקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, (תוס"א מס' 2, ע' 1), סעיף 11 – פקודת הנזיקים האזרחיים, 1944 – חוק שירות בסחון, תש"ס-1949 – עקרון חופש הביטוי במשטר אוטוקרטי או טוטליטרי מזה, ובמשטר דמוקרטי מזה – תפקידה של „דעת הקהל“ והתהליך המתמיד של הבהרתה ועיצור בה – תקדימים אמריקניים – משטעותן החוקית של ההגבלות על חופש הדיבור וחופש הביטוי – מהתנו של המוטג, בסחון המדינה – הזכות לחופש הביטוי, אם כי היא זכות עילאית, אינה זכות מוחלטת ובלתי מוגבלת, אלא זכות יחסית, הניתנת לצמצום ולפיקוח אגורה המגמה של קיום אינטרסים מדיניים-חברתיים חשובים, אשר בתנאים ידועים נחשבים עדיפים על אלה המובחטים על ידי מימוש הנזיקים האזרחיים, 1944 – חוק שירות בסחון, תש"ס-1949 – עקרון חופש הביטוי – שקילות עדיפות האינטרסים של בסחון המדינה, באשמת חידוש ובימי שלום מזה, וחופש הביטוי מזה, על ידי המחוקק ועל ידי הרשות המבצעת – מובנו של המוטג, סיכון שלום הציבור – פירוש המונח „עלול“ (likely) לפי המוטג של „ודאות קרובה“ (probability) כנגד ההשקפה הדוגלת בתורה של „נטיה רעה“ (bad tendency) ו„סיבתיזת אמצעית“ (indirect causation) – תקדימים אנגליים ואמריקניים – סיבו של המבחן המחמיר הרציונלי של „ודאות קרובה“ והאופן שיש להשתמש בו – תקדימים אנגליים ואמריקניים – השימוש בסמכות האמורה בסעיף 19 (2) (א) הנ"ל, מצדן, מצד שר-הפנים, את שקילת האינטרסים הכרוכים בשלום הציבור מזה ובחופש העתונות מזה, ואת העדפת האינטרס הראשון רק לאחר שיות לב ראייה לערכו הציבורי הגבוה של האינטרס השני – העקרון המדריך צריך להיות תמיד: האם עקב הפרסום, נוצרה אפשרות של סכנה לשלום הציבור, שהיא „קרובה לודאי“ (probable) – הגילוי של „נטיה סתם“ (bare tendency) ככיוון זה, בתוך דברי הפרסום, לא יספיק כדי מילוי דרישה זו – כן טומה על שר-הפנים להערך את השפעת דברי הפרסום על שלום הציבור רק לפי מידה של המתקבל על הדעת לאור המסיבות שאפשר אותם – בהערכה זו עשוי אורך הזמן, העלול לעבור בין הפרסום לאירוע התוצאה המאוה פגיעה בשלום הציבור, להיות גורם חשוב, אך לא דווקא גורם מכריע – ואפילו האטאכנה והשר, שאמכנה שנגרמה על ידי הפרסום „קרובה לודאי“, רצוי הרבה, כי ישקול היטב אם היא רצינית במידה המצדיקה את השימוש בכוח הרדטסי של</div>
<div>— 871 —</div>	

בג"ץ 73/53 ; 87/53

חברת "קול העם" בע"מ; עתון "אל אתיחאד" נגד שר הפנים "פסקי דין", כרך ז', 1953 עמודים: 899–871

הבעיה העומדת לפנינו היא ביסודה בעיה של תיחום תחומים - טובת הכלל ואינטרסים של המדינה לעומת ניצול הזכות של חופש הביטוי על ידי האזרח האינדיבידואלי. העיקרון של חופש הביטוי הוא עקרון הקשור קשר אמיץ עם התהליך הדמוקרטי - תהליך של בחירת המטרות המשותפות של העם ודרכי הגשמתן, תוך ליבון גלוי של הבעיות העומדות על סדר יומה של המדינה. תהליך של בירור האמת, עבורו ממלאת דעת הקהל תפקיד חיוני בכל הזמנים - הבהרת דעת הקהל בפרהסיה ועיצובה. הזכות לחופש הביטוי משמשת לא רק אמצעי ומכשיר לבירור האמת כי אם גם מטרה בפני עצמה.

זכות חופש הביטוי אינה מוחלטת ובלתי מוגבלת, אלא זכות יחסית, הניתנת לצמצום ולפיקוח לאור המגמה של קיום אינטרסים מדיניים-חברתיים חשובים. תיחום התחומים נעוץ בתהליך של העמדת ערכים מתחרים שונים על כף המאזניים. באיזון האינטרסים הכרוכים

בקיום בטחון המדינה ושלום הציבור מזה, ובאי קיפוח עקרון חופש הביטוי מזה, הופך תהליך זה של שקילת הערכים המתחרים להיות יותר מסובך.

בסעיף 19(2) (א) כתוב "עלול לסכן" (את שלום הציבור). למה מתכוון המונח עלול? בשעה שאנו באים לפרש ולתח מובן בחוקי המדינה, מדינה שיסודותיה דמוקרטיים והשוחרת חופש, זו אכסיומה ידועה, שאת משפט של עם יש ללמוד באספקלריה של מערכת החיים הלאומיים שלו. אין מנוס ממתן פירוש למונח "עלול" להבדיל מ-"נטייה סתם" (bare tendency). השימוש בסמכות, מצריך משר הפנים, את שקילת האינטרסים הכרוכים בשלום הציבור מזה ובחופש העיתונות מזה. העיקרון המדויק צריך להיות תמיד: האם עקב הפרסום, נוצרה אפשרות של סכנה לשלום הציבור, שהוא "קרוב לוודאי".

הפרה

ילך אבא אבו
להילחם לבד...

ממשלת בוגוריון–ברנשטין לא הגי כה כלל על הודעת אבא אבן על נכוניתו להעמיר 200 אלף חיילים ישראליים לסל־חמה נגד כרית המוצעות. את השתיקה הרשמית אין לפרש אחרת אלא כהסכמה מלאה לבריר א אבן. יותר מזה, אין להניח שהשגריר של ממשלת בוגוריון ברגשטין הכריז את דבריו בשמו הפרטי ולא בשם הממשלה כולה. ההכרה של א אבן היא יוצאת דופן אפילו במחנה האטלנטי. הרי כל ממשלה כחור הנוש האטלנטי החוקפני, משמר לת בכל כוחה להעמיד כחה שאפשר פחות חיילים לרשות הגנרלים האמריקניים. אך עתה נתקלים האישורים של הכפי המלתמה של בין ופאריס בשמים גדולים. ארצות רבות באסיה ובאירופה וביניהן, בריטניה והודו, מבקרות קשה את המדיניות של אייונהאורידאלס. נמצא אפוא, שממשלת בוגוריון נר חקה לשורות הראשונות של מחנה מצוי תי המלתמה, היא מודרות יותר מכל ממשלה אחרת, אף בנוש האטלנטי החוקי פני.

אילו הונו האמריקניים לא מוצאים לתמוך להחשפ כמאמץ מלתמתי של בוגוריון, שרת ואבא אבן, כך מוזע החתון הלבנוני. אל זמך מפי סקידים אמריקניים שגיהנו מסטר דאלס, שר החוץ האמריקני ואנטיני ארוו, הגיעו לעמדה משותפת. התוכנית מישראל להסי כים „ליסוח הנגב לירדן, כדי שהצבא הבריטי החונה באזור העלת טואק, יצי בור לנגב, וכי ליסכים להתחיל את רום כנון העברת נגל חיפה לילי הפסי קדה האטלנטית וכי.

הבית הלבני מתחיל בכל כוחו ללחן כיו את מוריו הונו כמורת התיכנון יש ליתת נשק אמריקאי בשויו של 1 מיליון דולר, אינו משאר ספק בכרזת יתה מואת. הססיים דופרטמנטס, הניש אולי סימסום למששלת בוגוריון לנדן סולן שטת הקולגה הערכי בירשלים. ממשלה בוגוריון מילאת את האולטימטום סולן לי להוציא הנג מפיח. המדיניות דאמיטוכויטית של כולן שלת בוגוריון–ברנשטיין, דומת למדין ניות של הריאקציונרים הסולגיים סן וירוחייסלינגלי, שמקנן עתוון ישנאת אנטיקומוניסטיה, הביאו אסון לאומי על ארנם.

למרות ההסכת האנטיסמוניטית עום המוני הנש בישראל, שמתחנן צות נאמנה למדיניות של עמים ושלום, הנאומים של חתנת התיכונת כריתת ומלוטוב, אישה ידבר זת ספק נוספת. כאם אבא אבן לא מיטק את רוצה ללכת להילחם לן צדתי שלחמש האמריקאיים, שילך את שחר לברו המי רי העם רוצים בשלום, לעצמיות ויאים מוכנים לחזור על הצהרות העצמיות למיזור המורד. נגביר את מאכנו נגד המדיניות ה אנטי־לאומית של ממשלת בוגוריון המי ססרת כדם הנוצר הישראלי, נגביר את מאכנו לשלום ולעצמאות ישראל.

מ מ מ

הכתבה המקורית המבקרת

את ממשלת בן גוריון

קול העם 18.3.53

פינות קטומות... איפשהו באזור האמצע, חלון עץ, כיום חלון קבוע, פעם הייה לפתיחה, מסגרת עם פרטי איטום מדרגות עץ וסרגלים, פרט נעילה ושיירי תושבות צירים מעברו השני. סורגי ברזל מלופף ומוברג בגליף, הכל צבוע לבן. רום החלון, בתחתית קורה, קורת בטון מזוין, בקצה הקיר, נושאת את התקרה שמעל, בעובי הקיר. קורה יורדת, חמישים סנטימטר מתחת לתקרה. הבטון מזמן כבר לא מחפה את הזיון, והברזל כולו, עבה בתחתית, דק בחישוקים, חלוד ומנופח. במקום אחד התפורר הברזל לשכבות עטופות כבצל. במקום אחר ניתק הברזל והתפצל מעצמו ככפיס עץ, קיסם מחודד, מבוקע עצמאי מענף הזיון המרכזי, מחובר עדיין בבסיס בלבד לגוף המקור. ארבעה פסי חלודה קלופה, שלושה

אנכיים בזוית קלה, ואחד נוסף אופקי. כתב יתדות מימים עברו. הברזל הקלוף מתפורר לשכבות כקליפות בצל מוכתם, ריקבון פשה בפניו, סדקי צל כהים מנתקים בין שכבות הקילוף, כאילו היה מורכב הברזל שכבות. שני המוטות האנכיים שמשמאל, מפוצלים בקרע חצויים לשני מוטות, הקדמי ניתק האחורי עוד שקוע בפני הבטון. האחד ככידון מחודד עוד מחובר בבסיסו למוט האם, השני הפוך כלפי מטה מחובר בחלקו העליון לברזל העבה. סטלקטיט וסטלגמיט של ׳תחמוצת פירוס׳ מתח מוסיקלי של מיתר כינור צורם.

המנון 'האינטרנציונל'

קוֹם הַתְּנוּעָה עִם חֵלְכָה
עִם עֲבָדִים וּמְזִי רָעֵב
אִשׁ הַנְּקָמוֹת הַלֵּב לַחֲכָה
לְקִרְאֵת אוֹיֵב הַכּוֹן לְקָרֵב.

עוֹלָם יֵשׁוּ עַדֵי הַיְסוּד נַחְרִימָה
מִצֵּב כְּפוּרֵי נִפְלֵק הָעֵל
אֵת עוֹלָמֵנוּ אֲזֵ נְקִימָה
לֹא כְלוּם אֲתָמוּל,
מַחֵר - הַכֵּל.

זֶה יִהְיֶה קֶרֶב אַחֲרוֹן בְּמִלְחַמַת עוֹלָם
עִם הָאִינְטֵרנַצִּיּוֹנָל יְעוֹר, יִשְׁגֵּב אָדָם!

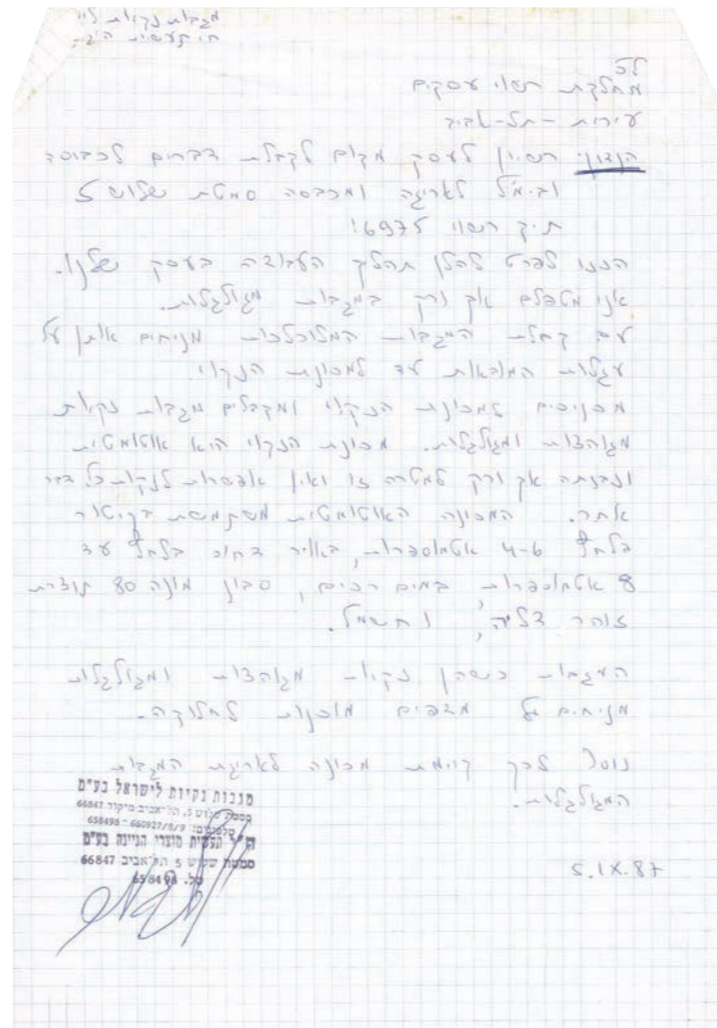
תרגום מקורי: אברהם שלונסקי

מחור עולם ישן עדי היסוד נחריבה
בימור: הגר קוט, 1993

מנ"ל

בשנת 1981 נרכש הבניין על ידי חברת 'מגבות נקיות לישראל בע"מ' (מנ"ל). לקראת כניסתם לבניין, פינו בעלי החברה, יוסף וחיה גנור, 5 משאיות זבל מלאות בעלונים, ספרים ומכונות דפוס של הקומוניסטים. מנ"ל חרטה על דגלה להכניס את המודעות להיגיינה בשירותים ציבוריים בישראל. המבנה הומר לבית חרושת לניקוי ואריגת מגבות מתגוללות למוסדות, בין לקוחותיהם נמנו אוניברסיטת תל אביב, עיריית תל אביב-יפו, ובנקים. בשנת 2001 נמכרה חברת מנ"ל, והבניין הושכר לדיירים חדשים. חנות הרהיטים 'רובי ודוהן' קילפו את הטיח בחדר המדרגות בכדי לשוות למקום מראה תעשייתי, וחברת 'מוסיקה פלוס' הרסה את תקרת קומת הקרקע עבור חלל תצוגה.

מכתב מנ"ל לעיריית תל אביב-יפו, 5.9.1987
[גנן הנדסה עיריית תל אביב-יפו]

מפעל מנ"ל
שנה וצלם לא ידוע
אוסף חוה ויוסף גנור

מפעל מנ"ל
שנה וצלם לא ידוע
אוסף חוה ויוסף גנור

מגיה ומתכנס לנקודות עגינה בקיר, בשני קצותיו, מלווה בעדנה חריץ מסותת בלבנים, אשר שימש אי אז בית לצינור, בעודו מכוסה טיח, כשמיכה. הצינור והחריץ מהדהדים זה את זה כמיתר, רמז לימים עברו, עת היו אחד.

בקצהו הימני העליון של הקיר פורץ צינור ברזל, באלכסון כלפי מטה, קצת מעבר למרכז הקיר, מסתיים בקופסת חשמל גלויה. צינור ברזל נוסף, אופקי, מגיה חליפות מבעד לשכבת טיח מכסה, נחבא בחריץ חצוב בלבנים. זה האלכסוני חלוד עד ליבתו, חושף מעטפת פלסטיק ארוזת תילי חשמל במרכזו. פיסות טיח דבוקות בנקודות לאורך השריד המתפורר. הצינור, מכופף קשתית,

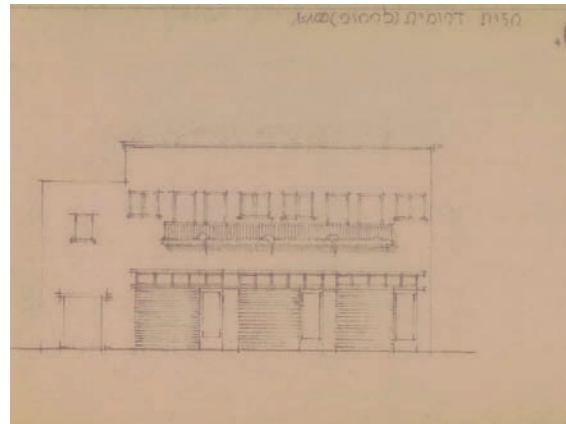
צינור

אלף תשע מאות חמישים ושלוש הייתה שנה רווית אירועים עבור המפלגה הקומוניסטית הישראלית. באותה שנה הושלמה בנייתה של קומה נוספת ואחרונה לבית אליושה. עיתון המפלגה 'קול העם' צודד בעמדה הסובייטית במשפט הרופאים היהודים שהואשמו בריגול. כתבה מתריסה נגד ממשלת בן גוריון האשימה את ממשלת ישראל

בספרות בדם הנוער הישראלי, בעבור הקשר עם ממשלת ארצות הברית. שר הפנים ישראל רוקח סגר את עיתוני המפלגה ל-10 ימים בטענות לפגיעה בשלום הציבור, ומוגד זכתה המפלגה בפסיקה תקדימית, שמשמשת עד ימיו ציון דרך בהגנה על זכות יסוד חופש הביטוי. הספרה 1953 הוטבעה ברזל בבטון במפתח היציאה לגג הבניין לציון שנה משמעותית זו.

1953
הטבעת ברזל בבטון
מק"י 1953

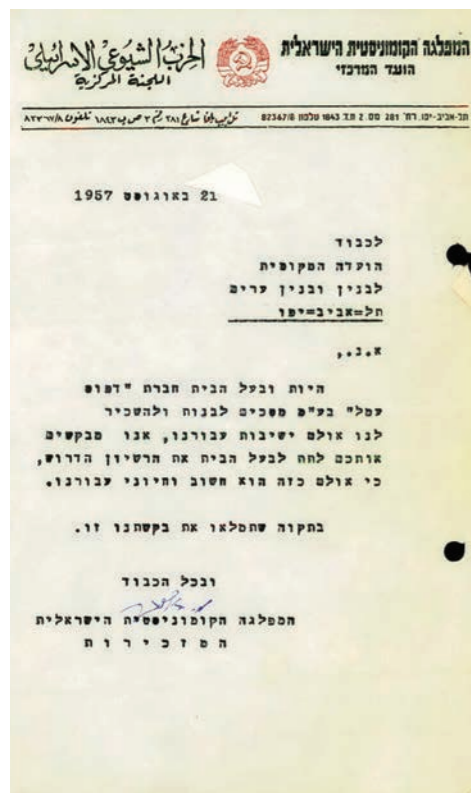
חזית דרומית ראשית
פרט מתוך היתר בנייה, 12.4.49
[גנזך הנדסה עיריית תל אביב-יפו]

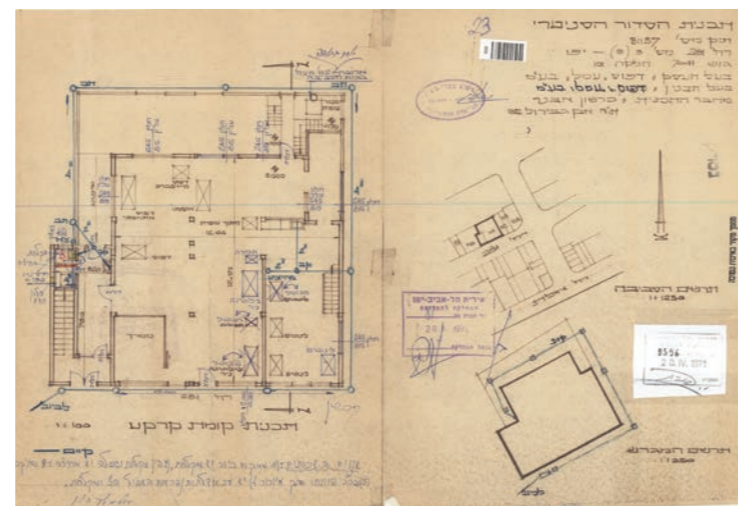
מודעה, 1949
עיתון "קול העם"
[ספריית בית אריאלה אוסף העיתונות]

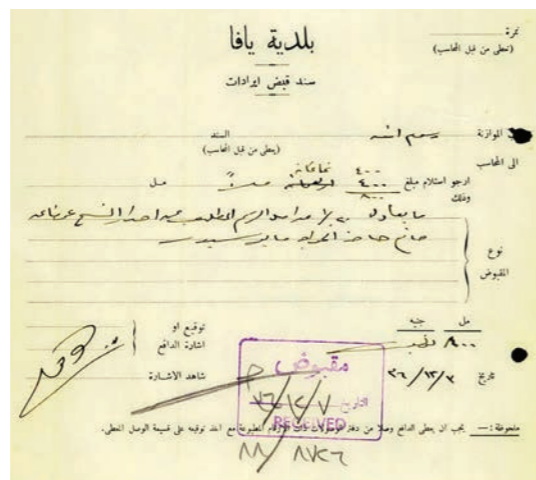
חלק מבקשה להיתר בנייה, 1935
[גנזך הנדסה עיריית תל אביב-יפו]

מכתב בקשת היתר בנייה של מק"י
21.8.1957
[גנזך הנדסה עיריית תל אביב-יפו]

פרט מתוך חכנית סידור סניטרי, 20.6.71
[גנזך הנדסה עיריית תל אביב-יפו]

חלק מבקשת היתר בנייה
מאיר צידר מול עיריית יפו, 2/1935
[גנזך הנדסה עיריית תל אביב-יפו]

- 19351 כרונוולוגיית בית אליושה
מאיר צידר מקבל היתר מעיריית יפו לבניית בניין בן 2 קומות, עם קומת חנויות בקרקע ו-2 דירות מגורים בקומה השנייה.
- 19361 נבנה בניין עם קומת קרקע מסחרית ומפלס גלריה בקומת ביניים, מתוך כוונה להמשיך את הבנייה בעתיד.
- 19491 דצמבר: הבניין נרכש על ידי 'דפוס עמל', אשר מבקש מעיריית תל אביב-יפו היתר לבניית קומה שנייה, שתכיל משרדים ודירת שומר, עבור בית הדפוס הממוקם בבניין סמוך וכריכיה בקומת הקרקע של בניין זה.
- 19501 מאי: 'דפוס עמל' מקבלים היתר לקומה שנייה.
- 19521 אוקטובר: 'דפוס עמל' מקבל היתר לקומה שלישית עבור משרדים.
- 19571 אוגוסט: עיריית תל אביב-יפו מסרבת לבקשת 'דפוס עמל' לבניית קומה רביעית, ולראשונה בתולדות הבניין פונה המפלגה הקומוניסטית במישרין לעירייה, אך ללא הועיל.
- 19801 חוה ויוסף גנור, בעלי חברת מנ"ל: 'מגבות נקיות לישראל בע"מ' רוכשים את הבניין מהמפלגה הקומוניסטית הישראלית.
- 19871 ספטמבר: מנ"ל מבקשים מהעירייה רישיון עסק להפעלת מכבסה ובית חרושת לאריגת מגבות בבניין.
- 20001 חוה ויוסף גנור משכירים את הבניין לחברת רהיטים 'רובי ודותן', אשר מעצבת את פנים הבניין במראה תעשייתי, תוך קילוף הטיח וחשיפת הלבנים בקירות חדר המדרגות. חברת מוסיקה פלוס הרסו חלק מהתקרה של קומת הקרקע. בעבור חלל תצוגה בגובה כפול.
- 20141 ינואר - 'עמותת אלפרד לאמנות ותרבות' שוכרת את הבניין בשלמותו ומקימה במקום את מכון אלפרד, הכולל גלריית תצוגה בקומת הקרקע, חדרי לימוד בקרקע ובקומת הביניים, סדנאות אמנות להשכרה בשתי הקומות שמעל, ומרפסת גג עם הנוף היפה בעיר.

בית אליושה Maison Dom-Ino

רועי פביאן

אוצרת: אפרת גל, ליווי מקצועי: פרסייט דיאנה דלל

של מק"י. ככלל חומרי ארכיון משמשים להחייאת מסרים כגון ההווי בבניין בתקופת מק"י - כרזות מדפוס עמל ומסמכי ריגול אחר חברי המפלגה. פרט לאליושה גוז'נסקי מוזכרות בעבודה 2 דמויות מפתח מתולדות המבנה בעבר ובהווה. הראשונה, אסתר וילנסקה, שבלטה בהנהגת המפלגה הקומוניסטית הגברית באותם שנים, הובילה מאבקי עובדים ושיתופי פעולה יהודי-ערבי, והייתה מחלוצות הקומוניסטים

בעולם שסירבו להיענות לכל תכתיב סובייטי. השני, אלפרד הכט, על שמו עמותת גלריה אלפרד, אשר היה אספן אמנות והתפרנס ממסגור ציורים בלונדון בשנות ה-50. המפלס העליון במסלול משקף את רלוונטיות העבר להווה, ברמה מושגית-אידאית וכפועל יוצא של המצב הפוליטי-חברתי בישראל בעשור האחרון. מפלס זה מוקדש לפסיקה התקדימית של חופש הביטוי בבג"ץ קול העם ולקריסת הרעיון הסוציאליסטי, שניהם נתפסים בחברה הישראלית במידה מסוימת של השתוממות ופליאה כלקוחים מימי עבר משוללי רלוונטיות לתקופה הנוכחית. מלל הסבר וכתורות מלווים את תחנות העבודה המורכבות משילוב חומרים ופרטי מבנה חדשים, בעלי חזות מקורית, לצד מקוריים ששרדו חלקית את השנים. שזירת האוטנטי עם המושג מעצים את פעולת המסגור באמצעות חלל, ומעלה תהיות באשר לגבולות אפשריים בין פונקציונאליות יומיומית של מבנה והיותו אובייקט טעון משמעות. היחס לבניין כאן הוא כאל חומר גלם ליצירה, שמתקיימת ברצף תפקודי מרחבי ובו בזמן מבקרת אותו.

רועי פביאן אמן, אדריכל, מתכנן ערים, וחוקר תרבות אורבנית. במחקריו הוא בוחן את תולדות העיר תל-אביב - יפו תוך נקיטת עמדה אינטר-דיסציפלינארית. במקביל הוא בודק תפיסות חלל ומשמעות של המרחב באמצעים אמנותיים ותוך בחינת גבולות חברתיים נורמטיביים.

בית אליושה - Maison Dom-Ino

התערוכה בחסות "עמותת אלפרד לקידום אמנות ותרבות"

אוצרת אפרת גל

עיצוב גרפי אביגיל ריינר [The Studio]

ארכיונים יד טבנקין, גנזך הנדסה של עיריית תל-אביב-יפו

סרט הגר קוט, 'עולם ישן עדי היסוד נחריבה'

תודות גלריה אלפרד, ארכיון התנועה הקיבוצית יד טבנקין

ליווי מיקצועי פרסייט דיאנה דלל

צילום טל ניסים

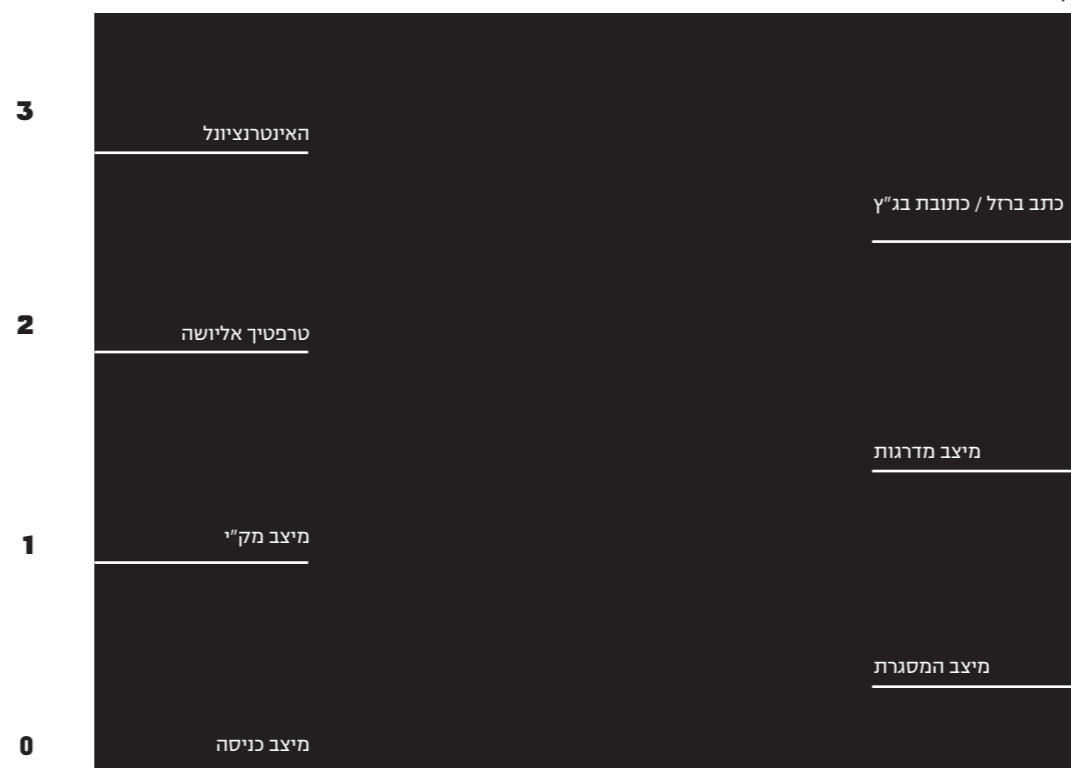
אוספים פרטיים אפרת גל, המפלגה הקומוניסטית הישראלית

ריהוט ווינטג'ולי [www.vintaguli.com]

בינואר 2014 התמקמה גלריה אלפרד בבניין ישן בסמטת שלוש 5 על גבול תל-אביב יפו. חברי הגלריה התעניינו בהקשרים רלוונטיים שיזינו את פעילות הגלריה בסביבתה החברתית-עירונית החדשה. הבניין, שהוקם ב-1935, היה במצב ירוד. קירות הבניין היו סדוקים ומתקלפים, כתוצאה מהתבלות טבעית, איכות בנייה ירודה ושינויים ואלתורים שהתרחשו עם הזמן. יש משהו בה, בעזובה, שמפתה לפענח את אותות הזמן, ולרתום את העבר אל ההווה. שיפוץ החדרים הייעודיים, חלל הגלריה, כיתות הלימוד וסדנאות העבודה, הסיר ואטם את הפגמים, ובתוך כך העלים את שירי העבר. רק חדר המדרגות נותר מטולא עם מעטפת זנוחה, מסגרת תוחמת לזמן, מקום, התרחשויות ואנשים.

העבודה **בית אליושה - Maison Dom-Ino** היא מסלול סיור בפרק זמן משמעותי בתולדות הבניין. בשנת 1949 נרכש הבניין על ידי 'דפוס עמל' על מנת להקים בו את בית הועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הישראלית. הבניין זכה לכינוי 'בית אליושה' לזכרו של אליהו גוז'נסקי, מנהיג מרכזי במפלגה, שנהרג באירוע טרגי שנה קודם לכן. עד 1953 הוסיפה המפלגה את 2 הקומות העליונות לבניין, וציינה זאת בכתובת ברזל מוטבעת במפתן הבטון יציאה לגג. באותה שנה גם זכתה המפלגה בעתירה נגד שר הפנים, אשר בפסיקתו של שופט בית המשפט העליון, הניחה את היסודות לחוק חופש הביטוי בישראל. סכמת המבנה הפשוטה, חדר מדרגות בקצה הבניין ולצדו חללי עבודה או מגורים, דומה בחוסר יומרנותה ל-'בית דומינו' (Maison Dom-Ino), אב-טיפוס לבניין המודרני, שפיתח האדריכל לה קורבוזיה בשנת 1914. מודל גנרי זה התבסס על מספר כללים אדריכליים-הנדסיים, אשר שיקפו ערכים ועורכות חיים בעידן המודרני. כמו 'בית-דומינו', גם 'בית אליושה' קל לשינוי ושיפוץ, כפי שאירע מספר פעמים בבניין, בעוד חדר המדרגות נשמר כשהיה.

מסלול הסיור עובר ב-7 תחנות בחדר המדרגות, ראשיתו בכניסה לבניין וסופו ביציאה לגג. שינויים בחלל הפנים של חדר המדרגות, חלקם קיימים וחלקם יזומים, כחלק מעבודה זו, משתלבים בחומר וצורה, ומבטאים את השינויים שחלו לאורך ציר הזמן-מרחב בין השנים 1949 ל-1953. הבלחות נקודתיות לתקופות נוספות בתולדות הבניין מדגישות רגעים פונקציונאליים-אסתטיים, כגון חריר הצצה מבעד לדופן חדר המדרגות אל חלל הגלריה, במפלס גובה שהיה עד 1949 מחוץ לבניין בגג, וכיום משקיף על חלל התצוגה של הגלריה. מעבר חוץ-פנים זה מצוין גם בשרטוט שינוי חתך המדרגות, כפי שהן מעוצבות במהלך המקורי לעומת מהלכי המדרגות שהתווספו בשל הוספת הקומות. תחנות המסלול משקפות רעיונות על התפר בין היומיומי-למופשט, תוך שילוב פרטי אדריכלות, ריהוט ומוצגים קיימים ומושגים. כך, מדף פח נושא מודל לבני סיליקט של 'בית הדומינו', ומדף פח אחר נושא טלוויזיה המשררת צילומי ארכיון

אינדקס מיצבים
2014

לחוויה שנודמנה לנו בדואר אלקטרוני או בשיחת טלפון ערנית, היום תערוכה, אמנות מוצגת על הקיר, בואו, תהיה חוויה. בהינף רגל וחיוך קורץ לחברינו, שהתאספו למאורע הצבעוני, שעל הקיר הלבן, מלאי פטפטת יומיומית, עולצת לסרוגין, מאולצת לרגעים, נחלוף על פני המפתן והתריס המגולל נבוך בביתו, לחזות ביצירה החדשה.

במדרכה מוריק בחריצים ובסדקים העמוקים. מן הסתם יש להם שם לצמחים שגדלו שם, עם עליהם הירוקים וגבעולם המתנשא בעזות מצח אנטי-ממסדית, אומר: תן לי אדמה, גשם ושמש, ואני אצמח, גם לאחר שתקצוץ אותי. הוא, כאן, מפגשי פינות של משטחים אנכיים, אופקיים, קירות, דפנות ורצפות, מדרכה, חזית מבנה ואדנית, שם נפער הסדק, נפתח הפער, ננבט השתיל ונערמת הטינופת. כמו במדרגת הבטון, שביציקתה התרשלו הבונים והתירו לחומר ליזול, לאגרטים לבצבץ, למיץ המלט להתנקז באקראי. במפגש המדרגה עם המדרכה נפערו מחילות קטנות בתחתית רום המדרגה, בין אגרנט לאגרנט, מודגשים בהצללותיהם כנגד הצבע הלבן הלא מוקפד, אוספים אל תוכם שרידי צבע, חול, עפר, פרווה, עלים מצהיבים, אבנים קטנות, שאריות זרדים מיובשים, נטיפי צבע מימים עברו, עולם של פלאות לנמלים זריזות ועמלניות. בפתח זה נבוא, נרגשים בציפיה דרוכה,

לעת עתה. ברום התריס, חריץ לכל אורכו, בית לקליטת השער בזמן גלילתו כלפי מעלה. ספירלת פח רועמת, מתגוללת שלב אל שלב, בטבעת הולכת ומתעבה אל הקופסה הבולטת מחזית המבנה, בית תריס. כל אלה צבועים לבן, מפעם במקור, נבנה הפתח עם קרניז בטון פשוט מעל. קצת להצללה, קצת להסתרה מהגשם, בעיקר עבור סימון הפתח, כיאה למבנה מודרניסטי מהתקופה. עם השנים הוספה הצללת במבוק, שעונה על מסגרת ברזל סמויה, בזוית, מעניקה מעט צל נוסף בחזית הדרומית הראשית, מעל ויטרינת הכניסה, פעם חנות, פעם מוסך, היום גלריה לאמנות. משני עברי הפתח, אדניות בטון ובלוק צבועות לבן גם כן. עץ צעיר נשתל בכל אחת, ופרחים, שיהיה נעים. גם האספלט הישן

תריס. שלבי פח. מפתן סגור, אטום, אילם. שלבים אורכניים, מלבניים, חריצי גלילה למצב אחר, שיקרה בזמן פתיחה. כלפי מעלה. השלבים כפופים בקצותיהם, כלפי חוץ, מעניקים חוזק לסגירה, אין כניסה. הזמן הערים שכבות אבק ופיח על הכיפוף בחלקו העליון ובחריצים, הדגשה לאורכניות השלבים, נוספת לצל החד שבחריץ. משני צידי הפתח, מסילת ברזל מובילה את התריס ומקבעת אותו למקומו, מותירה רק תנועה אנכית, מעלה מטה. בחלקו התחתון, בשלב הראשון של השרשרת, ידית מאחז. משם ניתן להרים ולהוריד את התריס, בעת הצורך. כעת, בהיותו סגור, ניח התריס על מדרגת הבטון של מפלס הרצפה הפנימי, רום בודד מעל מדרכת האספלט שבחוץ. רמז לכניסה אסורה,

ת ר י ס